

STARTA **cirkel** NU!

VARFÖR INTE STARTA en studiecirkel med dina vänner? Det är både enkelt och roligt. Ämnet för cirkeln bestämmer ni själva. Men hur kommer vi igång? Och vad ska vi tänka på? Här får du svaren.

ILLUSTRATION: NINNI OLJEMARK

16

FRÅGOR & SVAR
OM CIRKLAR

» ÖVER HELA LANDET pågår cirkelverksamhet i alla möjliga ämnen. Ofta sker det i kamratcirklar. Det är studiegrupper som träffas på egen hand, med stöd av ett studieförbund. Många har upptäckt att det är kul att träffas tillsammans regelbundet. Kanske för att diskutera litteratur, spela musik eller måla akvarell... Egentligen är det bara fantasin som sätter gränser för vad en kamratcirkel kan handla om.

● Vad är en kamratcirkel?

Det är en liten grupp som träffas kring ett gemensamt intresse. Gruppen lär och utvecklas tillsammans.

● Hur börjar en kamratcirkel?

Ofta börjar det med att någon har en idé, och att den personen får med sig några andra på samma idé: ”vi gör något tillsammans!”

● Hur bildar man en cirkelgrupp?

Det ser väldigt olika ut. Det kan vara ett gäng vänner, grannar, föreningsmedlemmar eller arbetskamrater som bestämmer sig för att starta en cirkel. Det förekommer också att personer söker efter cirkeldeltagare bland okända. Lappar på biblioteket har lett till många bokcirklar, där gruppen läser och diskuterar litteratur. Facebook är en annan kontaktväg. På en del håll har

”Ofta börjar det med att någon har en idé, och att den personen får med sig några andra på samma idé.”

”matchmaking” testats, det vill säga att du anmäler ditt intresse till Studieförbundet, som försöker hitta andra som vill hänga på.

● Hur stor ska gruppen vara?

Minst 3 och högst 20. Många kamratcirklar består av 4–9 personer.

● Hur kommer vi igång med cirkeln?

Det bästa är att be om ett personligt möte med någon som jobbar på Studieförbundet. De kan ge dig en del praktiska tips och lite råd om hur ni lägger upp den första träffen i cirkeln. Du får också reda på de regler som gäller för cirklar och hur ni gör er studieplan. Se till att fråga om allt som är oklart! Efter det är det bara att bestämma tid och plats och köra igång.

● Varför en cirkel, kan vi inte bara träffas ändå?

Det är klart ni kan det göra det, men hur många goda idéer har inte runnit ut i sanden? Om ni startar en studiecirkel är det större chans att träffarna blir av. Lite struktur skadar alltså inte. Dessutom kan studieförbundet hjälpa er på olika sätt (se sid 7). »

3 typer

AV STUDIECIRKLAR

Ibland skiljer man inom studieförbunden mellan tre olika former av studiecirklar:

- **CIRKLAR SOM ANNONSERAS UT** i kursprogram och på studieförbundens webbplatser. Deltagarna betalar vanligtvis en kursavgift och ledaren, som ibland fungerar mer som en lärare, får arvode.
- **CIRKLAR SOM GENOMFÖRS I FÖRENINGAR**, för medlemmar och för allmänheten. Ofta är ledarna aktiva i föreningen.
- **KAMRATCIRKLAR ELLER FRIA CIRKLAR** startar ofta på eget initiativ av en grupp som bestämmer sig för att lära sig något tillsammans. Någon i gruppen är ledare. Studieförbunden ger pedagogiskt och praktiskt stöd till grupperna.

5 snabba

OM STUDIECIRKLAR

1. Den första studiecirkeln startades 1902.
2. Studiecirkeln historia är fylld av kamratcirklar, eller självstudiegrupper som de även kallades. Stor betydelse hade studiecirkeln under demokratins genombrott i början av 1900-talet, då studiecirklar blev ett sätt för människor med låg utbildning att ta för sig och ta plats i politiken.
3. Olof Palme beskrev Sverige som en ”studiecirkeldemokrati” – för att tydliggöra studiecirkelarnas starka koppling till de demokratiska folk rörelserna.
4. Studiecirkel kopplas samman med ordet folkbildning. Enkelt uttryckt är det en fri form av studier där deltagarna lär av varandra. Termen ”fritt och frivilligt” används ofta för att beskriva folkbildning – deltagarna väljer fritt vad de vill lära sig och det är frivilligt att delta.
5. År 2015 genomfördes cirka 270 000 studiecirklar i studieförbunden. I Studieförbundet genomfördes närmare 40 000.

KOM I
GÅNG!

Ledarutveckling

FÖR CIRKELLEDARE

VILL DU LÄRA DIG mer om hur grupper fungerar, vad som är speciellt med folkbildning – och träffa andra cirkelledare? Studieförbundets utbildning av cirkelledare kallas ledarutveckling och ges över hela landet. Intresserad? Kontakta Studieförbundet där du bor eller kolla på www.cirkeln.nu.

Regler

FÖR STUDIECIRKLAR

Det finns vissa grundregler för studiecirkel som är bra att känna till. Här kommer de i kort sammanfattning:

- Studiecirkeln och cirkelledaren ska godkännas av Studieförbundet.
- Alla deltagare måste vara 13 år eller äldre.
- En studiecirkelträff måste ha minst tre deltagare, inklusive cirkelledaren.
- En studiecirkel måste pågå minst nio studietimmar. En studietimme är 45 minuter.
- Ni måste träffas minst tre gånger.
- Cirkeln ska ha en dokumenterad plan för cirkelns genomförande och för det studiematerial som används.

CIRKELLISTAN

Cirkellistan är en närvarolista som ska fyllas i (digitalt eller på papper) vid varje cirkelträff. Efter cirkelns slut lämnas listan in till Studieförbundet. Cirkellistan är grunden för de bidrag som stat och kommun ger till studieförbunden. På cirkellistan ska alla deltagares namn och personnummer finnas med. Skälet till det är att staten vill försäkra sig om att det är verkliga personer som deltar.

» • Vad kan cirkeln handla om?

Nästan allt är möjligt. En cirkel får dock inte innefatta lek, spel och idrott. Vanliga kamratcirkel är bokcirkel, musikcirkel eller konst och hantverk.

• Studera i cirkel låter så ambitiöst, nästan som skola. Är det så?

Vissa stutsar till lite på ordet "studera", som om det vore fråga om skola och prov. En studiecirkel handlar visserligen om att söka kunskap tillsammans. Men vilken kunskap och hur ni söker – det är helt upp till er själva. Mycket mera frihet än skolan alltså, men det betyder också lite mer ansvar till er själva för att gruppen ska fungera och må bra.

• Kan man göra praktiska saker i cirkeln?

Javisst, massor av cirkel handlar om att göra saker med händerna. Syftet är dock att ni ska lära er tillsammans – inte producera saker.

• Behövs en lärare i kamratcirkeln?

Nej. Det som skiljer cirkelmodellen från annan undervisning är att ni inspireras och lär av varandra. Däremot kan ni behöva handledning eller någon med specialkunskaper som kommer och besöker cirkeln. Det kan ni fixa själva, eller med hjälp av Studieförbundet.

• Måste vi ha en cirkelledare?

Ja, enligt reglerna för studiecirkel ska det finnas en ledare. Men vilken roll ledaren ska ha är upp till er själva. Ofta har ledaren lite extra koll på att cirkeln flyter på bra. Ibland sköter ledaren kontakterna med Studieförbundet. Det kan vara bra att prata lite om ledarskapet i början. Hur ska det fördelas? Vem gör vad?

• Vad ska vi ha för studiematerial?

Ofta används någon form av material i cirkeln. Det finns färdiga studiematerial i olika ämnen som ni kan använda i gruppen. Många kamratcirkel hittar egna studiematerial i form av texter på nätet, böcker, bilder etc.

• Hur ska vi planera vår cirkel?

Varje cirkel ska ha en studieplan. Studieförbundet kan hjälpa er med den. Det kan vara svårt i början och veta exakt vad ni vill göra. Det är ju gruppens intresse som ska styra. Många kamratcirkel brukar därför starta med att just prata om vad de vill göra. Olika idéer kommer fram och vips, så har ni en planering. Svårare än så behöver det inte vara. Planen kan naturligtvis ändras under cirkelns gång.

• Hur ofta, hur länge och var ska vi träffas?

En viss regelbundenhet är bra, så att träffarna blir av, men om det är två gånger i veckan eller en gång i månaden är upp till er i gruppen. Detsamma gäller för träffarnas längd och om ni ska ses på kvällar eller helger. Kom överens i gruppen vad som passar er bäst! Ni kan träffas hemma hos varandra eller kanske låna lokal av Studieförbundet.

• Kan man ha cirkelträffar på nätet?

Javisst det går bra. Bra inspiration kan ni få av artikeln "Låt cirkeln nå molnet" i Cirkeln nr 3, 2015 som ni hittar på www.cirkeln.nu.

• Hur får vi cirkelgruppen att fungera bra ihop?

Det finns massor skrivet om gruppdynamik, men ingen enkel lösning för alla grupper. Att då och då ställa frågan till sig själv: "hur har vi det i gruppen?", kan vara ett sätt att reflektera över stämningen – och om allt står rätt till. Det gäller att

ÖPPEN DÖRR PÅ STUDIEFRÄMJANDET I FALKÖPING

DIN NYFIKENHET ÄR EN BRA BÖRJAN

Välkommen hit med din nyfikenhet. Så jobbar Studieförbundet i Falköping. – Vi vill hjälpa människor att förverkliga sina idéer, säger Ami Blom.

”JAG ÄR INTRESSERAD av gamla pilgrimsleder och skulle vilja göra något men vet inte riktigt hur det ska gå till?” Så lät det för en tid sedan när en ung man knackade på hos Studieförbundet i Falköping.

Just sådana frågor älskar Ami Blom och Åsa Eklund.

– Du behöver inte ens veta vad du ska fråga om, det räcker med att du berättar om dina intressen och vad du skulle vilja göra, säger Ami.

De ska vara lätt att starta en studie-cirkel, menar både Ami och Åsa. Reglerna ska följas, men det får inte bli för tungrovt. Bättre att köra igång och lösa de frågor som uppstår på vägen, i dialog med Studieförbundet.

En studieplan ska finnas, men allt går alltså inte att planera och formulera i förväg. Just att lärandet tillåts ta sig oväntade vägar är definitivt en av studiecirkelmodellens stora förtjänster.

– En bra kamratcirkel där deltagarna utvecklas tillsammans är så nära folkbildningens idé man kan komma, säger Åsa.

Både hon och Ami har sett massor av kamratcirkel som uppnått en stark gemenskap.

– Jag tror att möten med andra människor är grundläggande för att vi ska må bra och hålla oss friska, säger Åsa.

Ensamheten i samhället är ett gissel, och för en del kan cirkeln bli nästan som

FOTO: THOMAS ÖSTLUND

ÅSA EKLUND OCH AMI BLOM på Studieförbundet i Falköping. Där är dörren öppen för alla idéer och frågor.

en livboj, en plats där du är efterfrågad och efterlängtd.

– Just regelbundenheten betyder mycket, särskilt för äldre. Att ha något att se fram emot, säger Åsa.

Peppa cirkelarna

Vad kan då Studieförbundet i Falköping erbjuda kamratcirkelarna? Det kan vara rent konkreta saker som lokaler, utrustning, bidrag till en studieresa eller kanske en föreläsare i cirkeln. Men lika viktigt är de personliga kontakterna.

– Vi försöker hela tiden peppa och föreslå utvecklingsmöjligheter, menar Ami.

Inte minst gäller detta alla kamrat-

cirkel i föreningarna. Här strävar både Åsa och Ami att besöka föreningarna på deras hemmaplan. Taktiken är att först ställa frågor och lyssna, sedan berätta om möjligheterna i ett samarbete med Studieförbundet.

– Det krävs absolut att vi träffas och får till ett bra samtal. Det här går inte att läsa sig till i broschyrer, säger Åsa.

Hur slutade då idén med pilgrimslederna? Jodå, fler än den unge mannen var intresserade, så det blev både en studie-cirkel och några pilgrimsvandringar.

– Vi lyssnade på honom och såg möjligheterna – inte hindren. Det är att vara folkbildare i dag, säger Åsa. ●

vara uppmärksam på om någon känner sig utanför eller om någon dominerar alltför mycket. Att kunna kompromissa mellan olika viljor kan vara knivigt, men om ni löser det kan gruppen svetsas samman ännu mer. Kör ni fast kan det vara bra att fråga någon helt utomstående om råd. Att beskriva svårigheterna för ett ”nytt öra”, kan vara första steget till en lösning. Många kamratcirkel utvecklas med tiden till grupper med stor sammanhållning. ●

TEXT: THOMAS ÖSTLUND

HJÄLP FINNS!

Det finns många skäl för cirkeln att samarbeta med ett studieförbund, här är några:

- Hjälpa med föreläsare eller resurspersoner till cirkeln
- Lokal
- Studiematerial
- Ledarutveckling för cirkelledare

- Utrustning, till exempel för musik och för olika hantverk
- Coachning och rådgivning av Studieförbundets personal
- Del av Studieförbundets lokala nätverk, med massor av studiecirkel, föreningar och kommunkontakter.
- Försäkring för cirkeln